СПОРТИВНО-ГІМНАСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЮЗУ УКРАЇНСЬКОЇ ПОСТУПОВОЇ МОЛОДІ ІМЕНІ М.ДРАГОМАНОВА "КАМЕНЯРІ"

МИХАЙЛО МЕЛЬНИК

Івано-Франківський коледж фізичного виховання

Спортивно-гімнастичний рух на Україні зародився в останні десятиліття XIX століття. З моменту офіційного створення у Львові в 1894 року першого товариства "Сокіл" він стає організованим і набуває значного поширення на всіх західноукраїнських землях. Суттєвий вплив на розвиток спортивно-гімнастичного руху мало геополітичне становище Західної України, яка до Першої світової війни перебувала під окупацією Австро-Угорщини, а в міжвоєнний період – Польщі. Окупаційна влада всіляко перешкоджала цьому процесові, вбачаючи в ньому важливий чинник формування національної свідомості населення, а отже, і загрозу існуючому державному устрою.

До 1939 року виразниками спортивно-гімнастичного руху на Західній Україні були молодіжні товариства "Сокіл", "Січ", "Пласт", "Луг", "Каменярі", які мали свої осередки не лише в переважній більшості міст і містечок, але й по селах. В широко доступних літературних джерелах досить ґрунтовно розкрита спортивно-гімнастична діяльність "Сокола", "Січі", "Пласту", "Лугу" (І.Андрухів, 1992; О.Вацеба,1997; Б.Савчук,1996). На жаль, на сьогоднішній день залишається недостатньо висвітленою діяльність товариства "Каменярі", що й визначає актуальність такого дослідження.

В зв'язку з цим, перед нами було поставлені наступні завдання: дослідити діяльність Союзу української поступової молоді імені М.Драгоманова "Каменярі" та визначити місце гімнастичних і спортивних вправ у виховному процесі членів товариства. Для вирішення поставлених завдань застосовувалися: аналіз науково-методичної літератури, аналіз архівних матеріалів, опитування.

Союз української поступової молоді імені М.Драгоманова "Каменярі" був ідейним продовжувачем "Січі" та "Лугу". Така спадкоємність пов'язана з тим, що коли окупаційна влада починала забороняти діяльність осередків одного товариства в зв'язку з його великою популярністю серед населення, то провідники цього товариства реєстрували нову організацію. Так, після війни та визвольних змагань, що закінчилися поразкою, польська окупаційна влада припиняла діяльність осередків "Січі" та "Соколу", яких у 1928 році було 586, а вже в 1931 році тільки 320 (УЗЕ, т.III, с.144).

В історико-етнографічному збірнику "Городенщина" (с. 415-416) зазначається, що Союз української поступової молоді імені М.Драгоманова "Каменярі" був створений після заборони польською владою діяльності "Лугу".

Статут товариства складено в 1930 році. Згідно його положень молодь повинна була розгорнути свою роботу по лінії освітньо-культурній та руханково-спортивній. Свою діяльність ця організація молоді почала в 1931 році. На кінець 1936 року в Галичині налічувалося 291 місцевих союзів "Каменярів", які мали близько 13000 членів, а під кінець свого існування в 1939 році було вже 352 місцевих союзи, які налічували 20567членів.

Символічна назва "Каменярі", взята з поеми І.Франка, мала бути для членів Союзу прикладом ідейних борців у доланні всіх перешкод до поступу та промощення нового шляху, спрямованого до кращого життя сучасних і майбутніх поколінь. Каменярські союзи названо іменем М.Драгоманова за його особливі заслуги перед українським народом – він причинився до пробудження українського селянства до національного і політичного життя в Галичині.

В пораднику "Ми каменярі", виданому в 1932 році говорилося, що "...каменярські союзи засновуються для того, щоб в них спільно, товариством виховувати й розвивати здорового духа і здорове тіло в нашої молоді". А далі сказано, що "в союзах повинні єднатися поступові люди з метою добиватися до вищого рівня життя та до вдосконалення людини, до її вищого морального, розумового та матеріального розвитку". Поступ вбачався в поширенні освіти та здобутті пригніченими народами їх прав і свобод.

Гаслом "Каменярів" було: "Літо для спорту, зима для науки". Згідно із статутом, кожен член товариства мусів працювати для своєї освіти. Він повинен був скласти два іспити. Перший включав у себе основні правила правопису і математики, окремі твори Т.Шевченка та І.Франка, історію України, а другий – складніші твори Т.Шевченка та І.Франка, біографію М.Драгоманова і М.Павлика. продовження історії України та основні питання економіки. Також вивчався один практичний фах (ремісництво, пасічництво, огородництво, годівля худоби. молочарство, коневодство). Крім того, каменярі зобов'язувалися не палити та не пити.

В історико-етнографічному збірнику "Коломия й коломиївщина" (с.436-437) вказується, що значне місце в діяльності товариства займала руханково-спортивна робота. В осередках культивувалися руханка, футбол, пінг-понг, шахи, лещетарство. В літні місяці "Каменярі" влаштовували багатолюдні руханкові свята в поодиноких осередках або в повітових центрах (Коломия, Снятин, Косів). У програму свят входили виступи оркестру, руханкові вправи, вежі, футбольні змагання.

Описуючи діяльність "Каменярів" на Рогатинщині Осип Кравченюк відмічає. що більші осередки мали команди копаного м'яча і відбиванки, групи лещетарів, секції шахів, легкої атлетики і мандрівництва.

З метою навчити членів товариства на місцях проведенню руханкових свят організовувалися спортивно-руханкові курси. Так, в історико-етнографічному

збірнику "Городенщина" (с. 412-415) відмічається, що 5-8 травня 1938 року таке навчання було організоване в Городенці. Проведення курсів сприяло створенню майже в кожній місцевості, де були Союзи "Каменярів", руханково-спортивні секції, які вивчали ритмічні вправи, вежі, легкоатлетичні вправ. В багатьох осередках були створені команди копаного м'яча, впроваджені фестини з прописами вільних вправ хлопців і дівчат, змаганнями копаного м'яча, змаганнями з бігу і стрибків. В кількох осередках були зорганізовані шахові секції.

Таким чином, на підставі вищесказаного можна стверджувати, що Союз української поступової молоді імені М.Драгоманова "Каменярі" був надзвичайно популярним серед української молоді в 30-их роках XX століття. Діяльність товариства була спрямована на виховання гармонійно розвиненої особистості, звертаючи належну *увагу на інтелектуальний, духовний та фізичний розвиток* хлопців і дівчат. Фізичне виховання молоді здійснювалося на заняттях гімнастичними вправами та на секційних заняттях з різних видів спорту, які в цей історичний період лише завойовували свою популярність. Слід відмітити, що гімнастичні вправи, які включали в себе ритмічні вільні рухи та побудову веж, складали основу руханково-спортивних свят. Такі святкування проводилися досить часто, а в окремих місцевостях – кожної неділі, і під час їх проведення спочатку всі учасники виконували гімнастичні вправи, а вже потім хтось змагався в одному виді спорту, а хтось – в іншому. Отже, гімнастичні вправи складали основу тіловиховання членів Союзу української поступової молоді імені М.Драгоманова "Каменярі".

Annotation

The publication shines the basic directions of activity, stages of a becoming and ideology of union of the Ukrainian youth of a name N.Dragomanov "Kamenari".

ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДАХ КОСТЯНТИНА УШИНСЬКОГО

АНДРІЙ ОКОПНИЙ

Львівський державний інститут фізичної культури

Процес розбудови національної системи тіловиховання України передбачає розуміння освітянами значення історичних надбань фізичного виховання та спорту. Цьому сприяє вивчення та аналіз спадщини українських педагогів, які у всі віки, починаючи від Володимира Мономаха (1053 – 1125) і до сьогодення, розробляли питання фізичного виховання. Одним із основних засобів вирішення завдань тілесного виховання вони вважали гімнастику, як систему спеціально підібраних фізичних вправ, яка дає змогу різнобічно впливати на організм людини в цілому,